

**ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
« ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ УКРАЇНСЬКОГО ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА»**

**СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

«ПАТОЛОГІЯ: ПАТОМОРФОЛОГІЯ ТА ПАТОФІЗІОЛОГІЯ»

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИЙ СТУПІНЬ Фаховий молодший бакалавр

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення
(шифр та назва галузі знань)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ I5 Медсестринство
(код та найменування спеціальності)

СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ I5.01 Медсестринство

КВАЛІФІКАЦІЯ Сестра медична/Брат медичний

РОЗГЛЯНУТО ТА ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні ЦМР загально-медичних
дисциплін
ТОВ «Фаховий коледж Українського
Червоного Хреста»

Протокол засідання
від « 14 » 02 2025 р. № 2

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	«Патологія: патоморфологія та патофізіологія»
Освітньо-професійна програма	Сестринська справа
Освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр
Спеціальність	I5 Медсестринство
Галузь знань	I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення
Викладач (-і)	
Контактний телефон викладача	
E-mail викладача	
Формат дисципліни	Нормативний
Обсяг дисципліни	
Посилання на сайт дистанційного навчання	
Форма навчання	Денна
Рік навчання/Семестр	2 рік/семестр 3
Обсяг	Кількість кредитів-3 Загальна кількість годин-90 Всього аудиторних годин -56: лекції-12 год., практичні заняття - 44 год., самостійна робота – 34 год.
Консультації	Згідно графіка
Мова викладання	Українська
Анотація дисципліни	Навчальна дисципліна «Патологія: патоморфологія та патофізіологія» є обов'язковою (нормативною) дисципліною з спеціальності 223 Медсестринство. Навчальну дисципліну розроблено таким чином, щоб надати здобувачам фахової передвищої освіти необхідні компетентності для здійснення майбутньої професійної діяльності. Дисципліна «Патологія: патоморфологія та патофізіологія» включає загальну патоморфологію, яка вивчає патологічні процеси, спільні для багатьох хвороб і патологічних станів і спеціальну морфологію, яка вивчає патологію органів і їх систем, а також окремі хвороби. Навчальна дисципліна «Патологія: патоморфологія та патофізіологія» ознайомлює майбутніх фахових молодших бакалаврів з медсестринства із загальними закономірностями виникнення, розвитку та завершення патологічних процесів, в тому числі внаслідок різноманітних лікувальних заходів, морфологічними змінами, типовими патологічними процесами та порушенням обміну речовин, типовими порушеннями у різних органах і системах організму, що зумовлює морфологічні прояви захворювань на різних етапах їх розвитку, розуміння структурних основ одужання, ускладнень та наслідків хвороб.
Мета дисципліни	Дати здобувачам освіти знання з основних розділів патологічної анатомії й патологічної фізіології, які необхідні для правильного та глибокого засвоєння клінічних дисциплін, формування в майбутніх медичних

	працівників розуміння причин і механізмів перебігу патологічних процесів у організмі людини.
Очікувані результати навчання (компетентності)	
Інтегральна компетентність	
Здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання в медичній галузі або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів відповідної науки та може характеризуватися певною невизначеністю умов; відповідальність за результати своєї діяльності; здійснення контролю інших осіб у визначених ситуаціях.	
Загальні компетентності	
– здатність застосовувати знання з предмету «Патоморфологія та патофізіологія» в практичних ситуаціях; – знання та розуміння предметної області з предмету «Патоморфологія та патофізіологія»; – здатність до вибору стратегії спілкування; здатність працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії; – здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово; – навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; – здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим; – здатність оцінювати та забезпечувати якість робіт, які виконуються; – визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.	
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	
– знання про етіологію, патогенез і клінічні прояви хвороби через засвоєння нозології, типових патологічних процесів і патофізіології органів і систем, розкриття основних положень учення про хворобу, пояснення суті хвороботворного впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на організм; – засвоїти характеристику основних нозологічних форм в ракурсі їх причинності та механізмів розвитку; – вивчити структурні основи хвороби на різних рівнях (системному, органному, клітинному); – з'ясувати суть основних патоморфологічних процесів в органах; – дати студентам наукові уявлення про сучасні теорії розвитку типових патологічних процесів; – здатність обґрунтовано підбирати спектр лабораторних досліджень та оцінювати їх результати.	
Програмні результати навчання	
-вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для комунікації, ведення медичної та іншої ділової документації; -застосовувати сучасні цифрові та комунікативні технології для пошуку інформації та документування результатів професійної діяльності; -застосовувати основні положення законодавства в охороні здоров'я; -вести медичну документацію за формами, встановленими нормативно-правовими документами; -дотримуватися правил охорони праці та безпеки життєдіяльності; -застосовувати паліативну компетентність при роботі з пацієнтами, їх оточенням, медичними та соціальними працівниками під час здійснення професійної діяльності; -вживати заходи спрямовані на створення безпечного лікарняного середовища та дотримання лікувально-охоронного режиму, в інтересах збереження власного здоров'я;	

- розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності (оцінка/діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності та визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях і станах;
- вміти проводити підготовку пацієнта до лабораторних, інструментальних та інших досліджень, здійснювати забір біологічного матеріалу та проб, скеровувати до лабораторії;
- виконувати медичні маніпуляції та процедури відповідно до фахових протоколів, алгоритмів, включаючи надання послуг з первинної медичної допомоги в складі команди первинної медичної допомоги;
- надавати екстрену та невідкладну долікарську медичну допомогу;
- надавати консультативну допомогу та здійснювати навчання населення щодо здорового способу життя, наслідків нездорового способу життя, важливості збільшення фізичної активності та здорового харчування, вакцинації; забезпечувати реабілітацію та диспансеризацію пацієнтів;
- вживати заходи, спрямовані на специфічну та неспецифічну профілактику захворювань;
- вживати протиепідемічні заходи в осередку інфекційних та особливо небезпечних захворювань при здійсненні професійної діяльності;
- дотримуватися правил ефективної взаємодії в команді для надання якісної медичної допомоги різним категоріям населення;
- здійснювати взаємозалежні професійні функції з метою забезпечення якісної медичної допомоги населенню.

Тематика навчальної дисципліни

Тематичний план лекцій

№ з/п	Назва теми, зміст	К-сть годин
	Розділ 1. Патоморфологія та патофізіологія: нозологія, типові патологічні процеси.	
	Патофізіологія як наука. Типові патологічні процеси. Запалення.	
1	Наука патофізіологія: поняття, об'єкт дослідження, метод. Експеримент – гострий і хронічний	1
2	Запалення як типовий патологічний процес. Основні ознаки запалення. Експериментальне моделювання запалення.	1
3	Порушення мікроциркуляції при запаленні. Поняття про ексудацію та її механізми. Еміграція лейкоцитів та його механізм. Поняття про фагоцитоз і його стадії.	
	Розділ 2. Патоморфологія та патофізіологія периферичного кровообігу, порушення мікроциркуляції. Лихоманка.	
4	Патоморфологія та патофізіологія периферичного кровообігу. Поняття про периферичне судинне русло. Артеріальна гіперемія: фізіологічна (робоча і реактивна) і патологічна. Венозна гіперемія. Ішемія.	1
5	Патоморфологія та патофізіологія периферичного кровообігу. Стаз. Тромбоз (тріада Вірхова). Емболія: екзогенна, ендогенна, ретроградна, парадоксальна. Емболія малого і великого кола кровообігу, ворітної вени.	
6	Порушення мікроциркуляції. Поняття про мікроциркуляторне кровоносне і лімфатичне русло. Внутрішньосудинне порушення мікроциркуляції: складж, агрегація еритроцитів. Позасудинні порушення мікроциркуляції, їх типи. Недостатність лімфообігу.	1
7	Лихоманка: етіологія, патогенез, стадії, зміни в людському організмі.	
	Розділ 3. Гіпоксія. Патологічна морфологія та фізіологія системи	

	крові, системи кровообігу, зовнішнього дихання.	
8	Гіпоксія: види, патогенез, механізми компенсації, зміни в людському організмі	1
9	Патоморфологія та патофізіологія системи крові: основні прояви порушень. Порушення загального об'єму крові. Крововтрата. Патологічні зміни еритроцитів, лейкоцитів, тромбоцитів.	1
10	Патологічна морфологія та фізіологія системи кровообігу: недостатність кровообігу і її види. Недостатність серця. Ішемічна хвороба серця. Інфаркт міокарда. Патологічні зміни в судинах різних типів. Артеріальна гіпотензія і гіпертензія.	1
11	Патологічна морфологія та фізіологія зовнішнього дихання. Зовнішнє дихання і її недостатність. Порушення альвеолярної вентиляції і її види. Порушення дифузії газів в легенях. Асфіксія (періоди, клініка).	1
	Розділ 4. Патоморфологія та патофізіологія нирок, системи травлення, ендокринної системи, нервової системи.	
12	Патологічна морфологія та фізіологія нирок. Порушення основних функцій нирок. Недостатність нирок. Наслідки порушень недіуретичних функцій нирок.	1
13	Патологічна морфологія та фізіологія системи травлення. Порушення травлення у шлунково-кишковому такті. Порушення травлення у гепатобіліарній системі.	1
14	Патологічна морфологія та фізіологія ендокринної системи. Етіологія і патогенез ендокринних порушень. Основні механізми ендокринних порушень і компенсації.	1
15	Патологічна морфологія та фізіологія нервової системи. Чинники, які впливають на діяльність нервової системи. Парабіоз. Етапи дегенерації нервової тканини при ушкодженні. Синапси (структура, види порушень). Порушення чутливості. Біль.	1
	Всього	12

Тематичний план практичних занять

№ з/п	Назва теми, зміст	К-сть годин
1	Введення в патоморфологію та патофізіологію». «Патологічний процес, патологічний стан, патологічна реакція. Основні стадії розвитку хвороби	2
2	Запалення (частина 1)	2
3	Запалення (частина 2)	2
4	Периферичний кровообіг (частина 1)	2
5	Периферичний кровообіг (частина 2)	2
6	Порушення мікроциркуляції	2
7	Лихоманка	2
8	Гіпоксія	2
9	Патоморфологія та патофізіологія системи крові	2
10	Патоморфологія та патофізіологія системи кровообігу	2
11	Патоморфологія та патофізіологія зовнішнього дихання	2
12	Патоморфологія та патофізіологія нирок	2
13	Патоморфологія та патофізіологія органів травлення	2
14	Патоморфологія та патофізіологія ендокринної системи	2
15	Патоморфологія та патофізіологія нервової системи	2
16	Патоморфологія та патофізіологія спадковості	6

17	Патології тканинного росту	2
18	Патології обміну речовин і енергії	2
19	Патології імунної системи	2
20	Хвороботворна дія фізичних чинників зовнішнього середовища	2
	Разом	44

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми, зміст	К-сть годин
1	Внутрішньоклітинне накопичення білків, ліпідів і вуглеводів. паренхіматозні дистрофії	2
2	Позаклітинне накопичення білків, вуглеводів та ліпідів. Мезенхімальні дистрофії. Змішані дистрофії. Стан зубів при порфірії	2
3	Порушення і загибель клітин та тканин. Некроз. Апоптоз. Патологічна анатомія органної недостатності, мінеральні дистрофії. Зубний наліт і зубний камінь. Камені протоків слинних залоз. Розлади лімфо – і кровообігу. Артеріальне і венозне повнокрів'я, недокрів'я, крововилив, стаз, плазморагія, порушення лімфоутворення, вмісту тканинної рідини, шок. Розлади кровообігу	2
4	Загальне вчення про запалення	1
5	Продуктивне запалення. Специфічне запалення. Тканинні реакції при туберкульозі	2
6	Специфічне запалення. Сифіліс. Склерома. Лепра. Сап. Імунопатологічні процеси	1
7	Процеси адаптації та компенсації. Регенерація. Репарація. Гіпертрофія. Гіперплазія. Атрофія. Склероз. Загоювання ран та лунки після видалення зубів. Зміни в зубощелепній системі при ортопедичному, ортодонтичному втручанні	2
8	Загальне вчення про пухлини. Пухлини з екзо – та ендокринних залоз та епітеліальних покривів	1
9	Пухлини мезенхімальних тканин	1
10	Пухлини з меланінутворюючої та нервової тканини. Пухлинні захворювання кровотворної та лімфатичної тканини. Лейкози. Лімфоми	2
11	Види артеріосклерозу. Атеросклероз. Гіпертонічна хвороба. Ішемічна хвороба серця	2
12	Ревматичні (колагенові) хвороби. Хвороби органів дихання	2
13	Хвороби шлунково-кишкового тракту	2
14	Хвороби печінки	1
15	Хвороби нирок	1
16	Хвороби статевих органів. Патологія вагітності	1
17	Хвороби новонароджених	2
18	Хвороби центральної нервової системи	2
19	Первинний, гематогенний та вторинний туберкульоз сифіліс. Актиномікоз	2
20	Вірусні хвороби: грип, кір, хвороба боткіна, поліомієліт, віспа, сказ, цитомегалія	2
21	Дифтерія, скарлатина, менінгококова інфекція	1
	Всього	34

Система оцінювання	
Відповідно до Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів	
(посилання на сторінку сайту, де розміщене положення)	
Поточний контроль:	
на кожному практичному занятті (теоретичне опитування + практичне виконання завдання + самостійна робота здобувача освіти)	
Перелік інформаційних джерел	
Основна	Додаткова
1. Патолофізіологія: підручник (ВНЗ III—IV р. а.) / за ред. М.Н. Зайка і Ю.В. Биця. — 3-є вид., переробл. і допов. - 2010 рік. 2. Патоморфологія: національний підручник (ВНЗ IV р. а.) / за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського - 2015 - 936 с. 3. Атаман О.В. Патологічна фізіологія в запитаннях і відповідях. — Вінниця: Нова книга, 2007. 4. Бондар Я.Я., Файфура В.В. Патологічна анатомія і патологічна фізіологія людини: підручник. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. — 494 с. 5. Патологічна анатомія / За ред. В.М. Благодарова та П.І. Червяка. — К.: Генеза, 1997. — 512 с. 6. Касевич Н.М. Медсестринська етика і деонтологія: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 200 с.	1. Патологічна анатомія тварин. Під ред. П.П. Урбановича та М.К. Потоцького. — К.: Ветінформ, 2008. — 879 с. 2. Huether Sue E., McCance Kathryn L. Understanding pathophysiology. — Mosby., 2000. — 1195 с. 3. Барабой В.А., Резніков Г.О. Фізіологія, біохімія і психологія стресу. — К.: Інтерсервіс, 2013. — 314 с. 6. Сокур В.Д., Лященко Т.П. Методичні вказівки до спецпрактикуму з патологічної фізіології. К: Український фітосоціологічний центр, 2002. — 24 с.
Електронні ресурси	
1. Сайт МОЗ України – http://www.moz.gov.ua	
2. Сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я – http://www.who.int/en/	
3. Сайт Державної наукової медичної бібліотеки України – http://www.library.gov.ua/	
Політика навчальної дисципліни	
Політика щодо відвідування занять здобувачами фахової передвищої освіти: відвідування лекційних та практичних занять обов'язкове; активна участь на практичному занятті під час опитування; ініціативність в обговоренні дискусійних тем; своєчасність виконання самостійної роботи. Дотримання вимог до зовнішнього вигляду.	
Порядок відпрацювання пропущених занять: пропущені заняття відпрацьовуються відповідно до положення про порядок відпрацювання занять, а також згідно з графіком відпрацювання та консультацій. Відпрацювання занять є обов'язковим оскільки дана спеціальність відноситься до регульованих професій, що передбачає особливо відповідальну роботу та вимоги до освітньої діяльності з підготовки фахівців за такими спеціальностями.	
Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів фахової передвищої освіти: Діяльність викладача та здобувачів освіти здійснюється відповідно до положення про академічну доброчесність (САЙТ)	

Голова ЦК _____

Викладач _____